Geachte leden van Provinciale Staten,

Namens de Stichting Werkgroep Kromme Rijncorridor wil ik vandaag opnieuw, in het kader van het inmiddels vastgestelde UPLG, uw aandacht vragen voor het Natura 2000-gebied Kolland en Overlangbroek en voor de bredere ontwikkeling van het landelijk gebied in de Kromme Rijnstreek.

Wij hebben u hier eerder over geïnformeerd. Zo wezen wij u in september 2024 op de kritieke situatie van Kolland en Overlangbroek en vroegen wij u om de aanbevelingen van ecologische onderzoeksrapporten van de Ecologische Autoriteit niet op de lange baan te schuiven, maar daadwerkelijk en onmiddellijk uit te voeren. Ook hebben wij u in januari van dit jaar tijdens de UPLG-dag gewezen op een aantal belangrijke uitspraken van de Raad van State in dit verband.

Het nieuwe maatregelenpakket biedt kansen

We zijn nu acht maanden verder en er is inmiddels veel gebeurd. Wij verwelkomen het vastgestelde UPLG. Daarnaast zijn wij blij met het brede maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof dat het kabinet op 26 juni heeft uitgebracht.

Het pakket biedt mogelijkheden om emissies te verminderen, natuur te herstellen en tegelijkertijd te werken aan een toekomstbestendige landbouw. Maar de reflectie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) van 4 september laat ook zien dat we realistisch moeten zijn over wat dit betekent.

Het pakket kan volgens het PBL leiden tot een aanzienlijke daling van de stikstofuitstoot en van de stikstofdepositie op kwetsbare natuur. Maar ook bij uitvoering van het pakket blijft er een forse restopgave bestaan. Bovendien is het uiteindelijke resultaat sterk afhankelijk van de daadwerkelijke uitvoering van de maatregelen. Dat geldt natuurlijk ook voor het UPLG.

Juist nu is een actieve rol van de provincie nodig

Juist daar ligt volgens ons een belangrijke rol voor de provincie Utrecht. Wij willen voorkomen dat opnieuw een periode ontstaat waarin plannen worden gemaakt, terwijl noodzakelijke maatregelen in kwetsbare gebieden worden uitgesteld totdat een volgende gebiedsgerichte aanpak is vastgesteld. Ook willen wij voorkomen dat de provincie met plannen komt die niet in de pas lopen met wat het Rijk op 26 juni heeft voorgesteld.

Hierbij wil ik u wijzen op het voorstel van het Rijk om overgangszones van 500 meter in te stellen rond kwetsbare Natura 2000-gebieden. De gedeputeerde De Kruif heeft tijdens zijn gesprek op vrijdag 11 september met minister Van Essen echter aangegeven dat hij stuurt op overgangszones van slechts 250 meter rond Natura 2000-gebieden.

Dat druist in tegen een reeks wetenschappelijke adviezen van het PBL, de WUR, het RIVM en Deltares aan het kabinet. De zones moeten volgens die rapporten 1 à 2 kilometer breed zijn. Soms kan 500 meter volstaan, maar zeker geen 250 meter.

Ook wil het college sturen op ammoniakemissies gekoppeld aan hectaren en niet normeren per fosfaatrecht, zoals het Rijk voorstelt. Dat gaat naar onze mening niet werken. De emissiereductie verloopt weliswaar via een maximale veebezetting – en dus uitstoot – per hectare, maar als doelsturing en andere maatregelen onvoldoende helpen, moet om juridische redenen de veestapel toch nog verder worden verkleind.

Daarvoor is die korting op fosfaatrechten nodig als noodrem. Anders komt Nederland niet van het stikstofslot. Dit sluit aan bij de reflectie van het PBL van 4 september op het maatregelen-pakket van 26 juni en de reactie van de Landsadvocaat van 8 september op deze reflectie.

Kolland en Overlangbroek vraagt om extra maatregelen

Dat geldt ook voor Kolland en Overlangbroek. Het UPLG stelt op pagina 27 van bijlage IV dat de stikstofdepositie weliswaar onder de KDW gaat komen, maar dat er toch extra passende maatregelen tegen stikstof nodig zijn vanwege de in de bodem opgehoopte stikstof uit het verleden. Door de uitdroging van het gebied komt die stikstof nu vrij.

Onze boodschap: nu gebiedsgericht aan de slag

Onze boodschap vandaag is daarom eenvoudig: omarm het nieuwe maatregelenpakket om nu daadwerkelijk aan de slag te gaan in de gebieden waar de natuur het meest kwetsbaar is. Werk gebiedsgericht. Stikstof staat niet los van water, verdroging, bodem, biodiversiteit, landschap en landbouw. De extreme droogte van dit jaar is slechts een voorbode van wat wij aan klimaatveranderingen op ons af zien komen. Dat vraagt om een toekomstbestendige landbouw die het gebied kan dragen. Kolland en Overlangbroek zijn daarvan een goed voorbeeld. Natuurherstel vraagt maatregelen ín het natuurgebied, maar ook in het omliggende gebied. Dat betekent dat boeren in een ruim gebied rond dit natuurgebied niet alleen moeten horen welke beperkingen er mogelijk op hen afkomen. Zij moeten vooral duidelijkheid krijgen over hun toekomstperspectief: Welke landbouw past bij dit gebied? Welke maatregelen zijn nodig? Welke ondersteuning is beschikbaar? Hoe kunnen boeren onderdeel worden van de oplossing?

Kijk naar het gebied als geheel

Dat sluit aan bij wat wij vanuit de Stichting Werkgroep Kromme Rijncorridor al langer bepleiten. Wij moeten niet alleen de vraag stellen: hoe reduceren we stikstof? We moeten ook de bredere vragen stellen: hoe willen we dat dit gebied er over twintig jaar uitziet en hoe zorgen we ervoor dat landschap en biodiversiteit worden versterkt? Als we die vragen

gezamenlijk beantwoorden, kunnen stikstofmaatregelen onderdeel worden van een veel bredere, gedragen gebiedstransitie.

Drie zaken om te overwegen

Daarom wijzen wij Provinciale Staten vandaag graag op drie zaken die wij u vragen te overwegen:

1. Houd vast aan de urgentie van natuurherstel

Houd bij Kolland en Overlangbroek vast aan de urgentie van natuurherstel en laat noodzakelijke maatregelen niet opnieuw afhankelijk worden van langdurige planvorming.

Wees ambitieus en realistisch: de opgaven zijn groot, niet alleen voor stikstof, maar ook voor beter beheer in het natuurgebied en een hoger waterpeil eromheen. Verder uitstel mag niet, want bij verslechtering – wat hier overduidelijk het geval is – moet volgens de Raad van State *onverwijld* worden ingegrepen.

2. Geef agrariërs duidelijkheid over hun toekomst

Zorg dat agrariërs en andere betrokkenen tijdig en concreet worden geïnformeerd over de gevolgen én de mogelijkheden van het nieuwe maatregelenpakket. We spreken regelmatig boeren die aangeven niet te weten wat er op hen afkomt. Maak duidelijk wat hun toekomstperspectief is en hoe de provincie hen kan helpen hun bedrijfsvoering te verduurzamen.

3. Benut de kennis en netwerken in het gebied

Benut de kennis en netwerken die al in het gebied aanwezig zijn. Betrek bewoners, boeren, landgoedeigenaren en maatschappelijke organisaties daadwerkelijk bij de uitwerking.

Ons aanbod blijft staan

Wij hebben de provincie eerder aangeboden om daarbij onze kennis en ervaring in te brengen. Dat aanbod staat nog steeds. We willen dan ook graag met de gedeputeerde en de gebiedsregisseur voor het Kromme Rijngebied in gesprek. De Kromme Rijncorridor kan een gebied worden waar landbouw, natuur, water en landschap niet als afzonderlijke dossiers worden behandeld, maar als onderdelen van één toekomstbeeld, met een integrale aanpak.

Ik dank u voor uw aandacht.

Wim Verheugt, www.krommerijncorridor.nl